

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1955
ИЮНЬ
11
СУББОТА
№ 117 (3311)
Өргөө 20 коп.

Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А. Булганинниң хүдөөп алганы (1 арын).
Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна В. М. Молотовтун хүдөөп алганы (1 арын).
Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна алдар болдурган В. М. Молотовка болган эртенги шайлаага (1 арын).

Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна алдар болдурган дүштеки шайлаага (1 арын).
Каттышкан нациялар организациясынын юбилей сессиясынын баар СССР-ниң төлээлериин составынын дугайында (1 арын).
ССР-ниң төлээлериинин сан-Францискоже үнүпкени (1 арын).
Башкыр улустун уран чогаалыгынын көргүзүү (2 арын).

Герман Федералдык Республикасынын Чогаалык Совет Чогаалык Нотаан (2 арын).
Ортумак тускай өөредилге черлеринге хүдөөп алышканы (2 арын).
Улетпур, транспорт тудут ажылдакчыларынын область чөвүлөл хуралы (3 арын).
Редакцияга чагаалар (3 арын).
С. Сафаров — Байын болчу (4 арын).
Капиталисттер чурттарда ажы сокамшыкынары (4 арын).

КОЛХОЗДАРГА КУШ-АЖЫЛДЫҢ ОРГАНИЗАСТААШКЫНЫҢ БЕДИК ДЕННЕЛЧЕ

Көдө ажылдагынын күчүлүг көдүренини дугайында Коммунисттер партиянын ажылдап кылганы программанын амыр-рага чедикшиинин күөсүлериинин кол чүлүг болза, колхозтарын организастаа, ажыл-агый тазалык-биле быжыгларын болур. СЭКП ТБ-ниң болган Совет чазактын хүн бүрүдөгү сагыш салымшыкынын ачыында бистиди чурттуң көдө ажылдагы артыктери бедиң бараанын ажыл-агыйлар болу берген, колхозчуларнын амырлары хүн бүрүдө байлаштып, оларнын культурулуг деннели шалымшыкы-биле бедил турар. Колхоз тургузууда бо улуг чедикшиинер эр, терөөжөн колхозчуларнын бот-тыныгыр күш-ажылдынын түнделинде чедип алдыган. Минчанган колхозтарга күш-ажылдынын организастаашкынын бедиң деннелге тургузарын бирги черинин айтырып деп партия көдө саап белгелеш болган саап турар. Күш-ажылды байдала шын, бедиң деннелге организастаан болду, мында күш-ажылдынын бүдүрүчүлүгү бедиң, ажыл-агый чедикшиинин көжүп турарын амырлар бадыткаан.

Колхозта күш-ажылдынын организастаашкынын багай тургускан. Эрткен чымын 74 колхозчулар күш-хүнү ажылдап алырынын минимунун күөсүлөткөн, үш колхозчу колхоз бүдүрүлгезинге шуут ажылдааза. Көдө ажыл-агый артыктеринин Уставы көдө бүдүрүлгезинге колхозчу бүрүлүгү боду-биле ажылдаарын негеп турар. Биди түрүбүжө, «Күш-ажылдын хостуу» колхозтун азын хей колхозчулары боттары ажылдавайн, бодунун орунуга өске улус хөлөзилеп ажылдадып, Уставты үрөп турганнар. Бай-Тайга районун «Победа», Молотов аттыг, Тес-Хем районун Молотов аттыг, Сталин аттыг, Кызыл районун «Бай-Булуң», «Баан-Хем» колхозтарында күш-ажылдынын организастаашкынын баазала чамыс деннелге турар. Чамык колхозтарнын колхозчулары амдыга чедир көшпүшан, ирак черлерде чурттап турарынын журунда ниининин күш-ажылдына доктаамал киришпейн турар.

Күш-ажылды бедиң деннелге организастаарын бистиди область азын хей колхозтар чедип алган. Чижээ, Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук», Вин-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозтарында чөптү чыдааган чокка ниининин ажылдына киришпейн турар колхозчулар ам барык чок. «Кызыл тараачын» колхозтун бир колхозчула-ар эртен чымын ортумаа-биле 400 ажыг күш-хүнү ажылдап алган. Бүгү колхозчуларнын бедиң бүдүрүчүлүгү ажылдынын түнделинде ол колхоз организаста, ажыл-агый тазалык-биле быжыгып, миллион ажыг орутканын алау ган.

Күш-ажылдынын организастаашкынын бедиң деннелге тургузарына доктаамал бригадаларын шын тургускаш, бүгү колхозчуларын оларны дамчытыр ажылдадыры улуг рольдуг. Бригадаларын ажылдагынын көмөчүлүн, ажылды таарыштыр организастаарына энтини барымдалап тургузар. Бригадаларга суваатынган колхозчуларын түс-түс ажылдага план өзүгаар хуваар, кылган ажылды чогуур өбүдө хүдөөп алып, ажылдагынын күш-хүнүн колхозчунун күш-ажыл деннелерине бижир хүдөөлөй.

«Коммунизмче орук» колхоз күш-ажылдынын бүдүрүчүлүгүн бедиң деннелге көдө ажыл-агый продуктуун бүдүрерин улам на абекшидип турар. Чижээ, 1953 жылда бир гектар тарыга шөлдүндө ортумаа-биле 10 центнер тараа дүжүдү алган, бир күш-хүнүгө 3 килограм тараа берген болза, 1954 жылда тараа дүжүдү гадан 17,6 центнери аш, бир күш хүнүгө 5 килограм тараа берген. Пландан ажыр бедиң дүжү өстүргөн дөш бригадала доктаамал, эки ажылдап турганнарга немелде төлөвир кылдыр 1152 күш хүнү, 190 центнер тарааны берген. Мал ажылдынын көргүзүлгө база бедөн.

Колхозтарнын баштаар черлери, оон даргалары, партия өгө организациялары күш-ажылдынын организастаашкынын хүн-бүрү улугтур журуугу. Колхозчулар ортумаа кижизиндег ажылды бедиң деннелге көдүрер болган колхозчуларнын хузууна сонургалын ниининин-биле шын дүңшүрерин, колхозчуларнын ажылдаарынын таарымчалык байдалды тургузарын чедип алыры чугула.

Бичамыжко күш-ажылдынын организастаашкынын областын азын хей колхозтарында амдыга чедир өстөкчир аржажок куду деннелге турбушан. Чамык колхозтарнын баштаар черлери, партия өгө организациялары колхозчулар ортумааган организастаашкы болган политик-кижизиндегиди ажылды багай боттандырып турар. Оон түнделинде күш-ажылдын сагыла-чурмуун үрөөр, колхоз бүдүрүлгезинге, ниининин күш-ажылдына элрешине, хуунуң керөөн хей-ниинининден бедиң көөр кижилер чамык колхозтарда ам-таз бар. Чижээ, Ганди районун «Кызыл партия» колхозу организастаашкынын баазала бээр ам 25 жыл чедип турар. Ол колхозта Оюн Нооай, Мария Залуцаа ишкан колхоз бүдүрүлгезинин сурагыл мурузчулары бар. Биди түрүбүжө колхозтун ажыл-агыйн шаккыны-биле сайыравайн турар. Оон кол чыдааганы болза, мында күш-ажылды куду деннелге организастап турарында болган колхозчу бүрүлүгү бедиң бүдүрүчүлүгү ажылдаарын чедип абаанында болур.

Ажылдап алган күш-хүнүн барымдалап ай санымда колхозчуларга аване тысырын колхоз бүрүлүгө непередир херек. Бригадаларга, фермаларга ажылды хуваадызын өй-шандо тола кымырын болган үчөттү бедиң деннелге тургузарын, күш-хүнүнү төлөвирин шын санаарын, немелде төлөвирин колхозчуларга тысырын колхоз баштаар черлери чедип алып журуугу. Оон-биле чергелештир чагаалар, дезорганизакчылар-биле шийтирилг деннесиди чорударык бүгү колхозчуларын мобилизастап, бригадаларын, колхозчуларын азынган социалист чарышты калбартыр болган чыдын каап турарынын мурузачыларынын деннелге чедир көдүрерин хадырар херек.

Улуг-Хем районун «Күш-ажылдын хостуу» колхоз организастаашкынын баазала бээр база-ла өвөөш авес хуусаа эркен. Колхозчуларын күш-ажылды чөткө организастап шыдаан чүвө болза, ол колхоз областын эң мурузачы колхозчу болуп шыдаарынын бүгү-ле аргалары бар. Бо

Колхозчу бүрүлүгүн, эң амырды колхозчу төрөөжөнөрун колхоз бүдүрүлгезинге доктаамал ажылдаарына таарымчалык байдалды тургузар төлөздө, уруглар асылырин, уруглар садтары, ниининин чөмөннелге черлери колхоз бүрүлүгө организастап тургузары негетинин турар.

Мергезилдиг тускай эртемнигернин чаа отряды

Бо чымын чурттуң университеттерин болган институттарын 250 муң кире кижиз дозуп турар. Чүгө СССР-ниң дөдө өөредилге министрствозунун дөдө өөредилге черлери 117 муң ажыг тускай чаа эртемнигерни доостуруп үлдүр. Оларнын шитинде — 50 муң ажыг инженерлер, көдө ажыл-агыйнын 25 муң ажыг тускай эртемнигер, 13 муң ажыг башкылар бар.

Социалист күрүнеге күш-ажыл болза, бүгү улугтук материалды болган культурулуг чазайжыдылганын төрүчүлү — күш-ажылды социалист өзү-биле өөрүн колхозчу бүрүлүгө кижизинер, колхозчу массаның бот-идеякын улам илай бедилери партия, совет, комсомол организацияларынын бирги хүдөөлгөз болур.

Москваың М. В. Ломосов аттыг Күдүнө университеди бо чымын үлетпур, көдө ажыл-агый, эртем, культура болган чырымышкын ажылдакчыларынын хүрөөленин дьва додурар. Улетпур болган көдө ажыл-агыйже ол университеттин муң кире кижизиндилери, СССР-ниң Эртемнер академиязын институттарыне, эртем-институд болган культура-чырымышкын айдан черлеринче — МГУ-ну дооскан 550 кижини, улус чырымышкын өөредилгезинин школарынче — 700 кижини чоругар.

Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А. Булганинниң хүдөөп алганы

Июнь 8-те СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А. Булганин Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна хүдөөп алган. Дээрги Неру Индия Республикасынын СССР-де Оза болган Бүрүн эргелиг Элчини К. П. Ш. Менон болган Индия Республикасынын Элчини Бирги Секретары П. Н. Кауль олар үлөп чораваннар.

Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна В. М. Молотовтун хүдөөп алганы

Июнь 8-те СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын Бирги Оралакчы, СССР-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна хүдөөп алган. Джавахарлал Неру Индия Республикасынын СССР-де Оза болган Бүрүн эргелиг Элчини К. П. Ш. Менон үлөп чораван.

Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна алдар болдурган В. М. Молотовка болган эртенги шайлаага

Июнь 8-те СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын Бирги Оралакчы, СССР-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов тускай бараалгаашкы-биле Москвада келген Индия Республикасынын Премьер-Министри, Даштыкы Херектер Министри Джавахарлал Неруна алдар кылдыр эртенги шайлаага тургускаш.

Эртенги шайлаага Джавахарлал Неру, оон уругу Индира Ганди, Индия Республикасынын Даштыкы Херектер Министрствозунун Чингине Секретары Н. Р. Пиллаи, Индия Республикасынын Даштыкы Херектер Министрствозунун Европа Кидизинин Эргелекчиси А. Хусейн, Индия Республикасынын СССР-де Оза болган Бүрүн эргелиг Элчини К. П. Ш. Менон кайды-биле олуршканнар.

Индия Республикасынын Премьер-Министри Джавахарлал Неруна алдар болдурган дүштеки шайлаага

Июнь 8-те Индия Республикасынын СССР-де Оза болган Бүрүн эргелиг Элчини К. П. Ш. Менон тускай бараалгаашкы-биле Совет Эвилелинге келген Индия Республикасынын Премьер-Министри, Даштыкы Херектер Министри Джавахарлал Неруна алдар кылдыр дүштеки шайлаага тургускаш.

Дүштеки шайлаага Джавахарлал Неру, оон уругу Индира Ганди, Индия Республикасынын Даштыкы Херектер Министрствозунун Чингине Секретары Н. Р. Пиллаи, Индия Республикасынын Даштыкы Херектер Министрствозунун Европа Кидизинин Эргелекчиси А. Хусейн олар олуршканнар.

Совет таладан Н. А. Булганин, Б. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. М. Пузанов, СССР-ниң Министрлери Г. К. Жуков, М. Д. Ковригина болган Н. А. Михайлов, СССР-ниң Даштыкы Херектер Министрлери Оралакчылары А. А. Громико, В. В. Кузнецов болган В. А. Зорин, СССР-ниң Индия Республикада Оза болган Бүрүн эргелиг Элчини М. А. Меньшиков олар олуршканнар.

Көдө ажыл-агый ажылдары чедикшиинин чоруп турар дугайында мөдөөлөр чурттуң ховуларында улам-на хей-бидеи кезип турар. Мурнуу чүктүң өлөөн хей районларынын көдө ажыл-агый ишчилери дүжүт ажаан алымынныга эгелеш киришкен, илчаарга сонгу чүк районларында чамы тарыга чүгө дооступ турар. Бо чымын тарыга шөлдери барык чер бүрдө калбарып турар.

Каттышкан Нациялар Организациясынын юбилей сессиясынын баар СССР-ниң төлээлериин составынын дугайында

БНО-нун Уставына ат салган хүндө бээр 10 чыл өян холбаштыр Каттышкан Нациялар Организациясынын июнь 20-де Сан-Францискога ажыттынар юбилей сессиясынын баар төлээлериин СССР-ниң Министрлер Чөвүлели томуйлаан.

ССР-ниң төлээлериинин Сан-Францискоже үнүпкени

БНО-нун Уставына ат салган хүндө бээр 10 чыл өян холбаштыр Каттышкан Нациялар Организациясынын юбилей сессиясынын баар СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын Бирги Оралакчы, СССР-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов баштаган СССР-ниң төлээлериин июнь 9-та Москвадан Сан-Францискоже ужулуп чорутканнар.

Бүгү-эвилелдин көдө ажыл-агый делелгезинде

Делгезилге хүн-бүрдө улам-на хей кижилер көп турар. Украиннадан, Белоруссиядан, Ортааки Азиянын республикаларындан, Закавказьеден, Сибирьден, Поволжыдан дык хей бөлүк эскурантылар чедип келген.

Июнь 6-да солун ужуражымшыкынар болган лекциялар болуулаан. «МТС дөккөжөргө» Туркмен ССР-ниң, Башкыр АССР-ниң, Краснодар крайнын болган Эвилелинге өскө-даа районларынын комбайнчылары келгенер. Алмосин областьта «Авангард» МТС-тин комбайнеру Социалист Күш-ажылдын Маадыры Г. Г. Зубков «Сталинге-6» деп ийи комбайн кошкык дун-хүн иштинде ажылдаар дүжүлганын дугайын чугаалаан. Алмосин районда «Тяжелее» колхозтун шөлдериңе ол эртен чымын хуң-бүрдө тараа культураларын ортумаа-биле 81 гектар, а чамык хүнөрдө 108 гектар чедир истрип ажаан турар. Ол комбайнерунуң ажылдап турган үезинде 6 чүвө машиналары бастырылган тарааны соксаал чокка дажып турган. Механизмдерин эки ажылдаанын болган машиналарынын техниктиг ажааланын тергини эки хандырганынын түнделинде илдин чедикшиинер чедип алдыган. Эш Зубков комбайн сөптөгөздөндө үш чыл иштинде 36522 рубльди тамаанна. Тараа культураларынын дүжүлүгүн ажаан алымынныга ажылдаашы дөш ол эртен чымын 6 тонна тарааны болган 20 муң ажыг рубльди алган. Эш Зубков чүгө комбайнга көчүт эки ажылдаар өвөөс, а база тракторну, автомашинаны эки чорудуп, товар хөдөөн «СБГ-6» деп чаа машинага чамын чедикшиинин ажылдаан.

Бичин уругларга номнар

Бистиди чурттуң бүгү республикаларында, крайларында болган областтарында бичин уругларга база аныктарга номнар паратынын турар. Миллион-миллион аныкка номчуучуларга ном чогаалдарын хоочун болган уран-чечен номнарын, илүдүктерин, шын номнарын чогаалып бижир аныкка чогаалчылар тургузуп бери турарлар.

Чүгө сөөлү каш беш чылдарда Совет Эвилелинде барык чартык миллиондир тиражты 5509 аттарын оон-он номнар СССР-ниң улустарынын 53 йлдарынын кырында парлатынын үнгөн. Тоожулар, тоодар, шудуктар, поэмалар болган шын чогаалдары анык совет хамааттарынын өң-не сонугурадык айтырылгарын хандырып берип турар.

Совет уруглар литератураынын эртенге делегейин мурузачы чогаалчыларынын эң эки чогаалдары-биле немешип турар. Кыдаттын, Индиянын, Польшанын, Чехословакиянын, Болгариянын, Румыниянын, Венгриянын, Албаниянын, (СЭТА).

ЧУРТТУҢ ХОВУЛАРЫНДА

Көдө ажыл-агый ажылдары чедикшиинин чоруп турар дугайында мөдөөлөр чурттуң ховуларында улам-на хей-бидеи кезип турар. Мурнуу чүктүң өлөөн хей районларынын көдө ажыл-агый ишчилери дүжүт ажаан алымынныга эгелеш киришкен, илчаарга сонгу чүк районларында чамы тарыга чүгө дооступ турар. Бо чымын тарыга шөлдери барык чер бүрдө калбарып турар.

Куйбышевтен дыңдаын турары болза, областтык колхозтары чаксы тарылаганын планын күөсүткөн, ажылды агротехниктиг бедиң деннелге чорутканы. Ховуларда чигетараа бир дески үчүп келген, оон тарыга шөлдү ийи каттап хей өскөн. Кукурузанын нотаан дөрбөлчинери көптүп келген. Көдө ажыл-агый артыктеринин планын төлөвилелдерин ажыр күөсүлди, кукурузаны 112 муң гектар черге тараан. Оон алдыда кукурузаны оон-он муң гектар черлерге нотаан чөм кылдыр тараан. Чамын алдарган шөлдериң кезектеринде бо культураны нотаан чөм кылдыр тарымыр үргүлчүлөп турар.

Ташкент областын Орджоникидзе районун көдө ажыл-агый артыктери мал чөм культураларын сырылгандыр тарымыр калба-биле шингээдиле турар. Олар кукуруза тараан шөлдөргө эки үчөр болган кукурузага ораамы бээр маш-бобы деп үнүштери тарып турар. Калинин районун нотаа ажылды колхозтары кукурузаны бахта болган нотаа культураларынын олдуругар аралыгы тарып турар. Мал чөм культураларынын сырылгандыр тарымаанын областа артык чыдаадындан дөрт каттап хей шөлдө тарып таарыштырган.

Уралдын кур черлеринде суурда

ЧЕСМА (Челябинск область). Чема районун кур черлеринде тургустанга Горький аттыг совхозтун Мурнуу-Уральск сууру дүргөин-биле өзүл турар. Светдө хөлдүң өртинге баштайгы тууду-жулар чедип келгенден бээр чыл безин чөтпөөн. Ам чаа-чаа бажынар деп олдурунандыр турупкан, стодоваз, магазин, амбулатория, библиотеканы түр клуб болган өскө-даа бажынар туттуган. Суур электрлиг, радиолу, суг дамчыдылгалыг болган телефон харылаагыл. Туудушкун ам улуг хөмөөлдин-биле чоруп турар. Даш бажынарны — чели чыл шөлдөш, өмнөлдө черлерин, уруглар садын, асылдери, клубу болган өскө-даа туудуларынын кымын турар.

Чуртталга чаа суурда хайныгып турар. Мында үнөшүн чуртталгылар тымылган. (СЭТА).

Башкир улустун уран чогаалдыгазының көргүзүү

Башкир литератураның болгаш уран-чүүлдүң декаданың СССР Эвилелиниң Улуу театрына болган сөөлү түңнел концерти

Башкир улустун театрларының шилери болгаш Башкир АССР-ниң ши, опера база балет уран-чүүлдүң чедикшилериниң наймсалдың ажыгыч чоннарына таныштырган хөгжүм коллективтериниң көргүзүлери Москва сценасында 10 хүнер иштинде үргүзүлдү. Клубтарга болгаш култура ордунарына азы-дузма удуштуң чорутканына-биле чагаай, наймсалдың жураакшынынар болууна. Башкир улустун болгаш уран-чүүлдүң шилерине, концерттерине болгаш көзгөкөргөчүсү чүс муң кире москвалык чоран.

Июнь 6-да башкир улустун уран-чүүлдүң декаданың сөөлү түңнел концерти СССР Эвилелиниң Күрүнчү Академиктиң Улуу театрына болган. Зада — Москва бұдүргүлелериниң мураакчылары, култура ажыдакчылары, СССР-ниң Дээди Советиниң депутаттары, министрлер, Совет Армияның болгаш Флоттун офицерлери, хей-инини организацыйларының төлөөкчилери, даңгык элчи болгаш төлөө черлериниң башчылары, а ол ышкаш даңгыктай хей саным салгылар.

Совет Эвилелиниң гимнин кайгамчык чагаай чаңгылап турган. Көзгө чоруту ийн таланыңче ажыгынып эгелден. Башкир улустулар-биле чарашап шимеэн сценаның ханазында Совет Эвилелиниң болгаш СССР Федерацияларының күрүнчү тургаты кишиги турган. Порталда — Башкир АССР-ниң чедик алганы бедик шаңаа — Ленин орданын чуру каан турган. Сценаның ийн таланында — СССР-ниң болгаш РСФСР-ниң күрүнчү сүдө демлекчери. Концерти Викатуловтун болгаш Рамазановтун өстөрине композитор Муртазинниң бизеңи «Партия дугайында ырына» мрлан, бөлүк ыраакчылар эгелден, оң составына Башкир улустун күрүнчү опера болгаш балет театрының Башкир улустун күрүнчү филармониянык артистери база Ишмбай хоорайның нефтякчылары кирип турар. Сабитовтун «Москвага байыр» деп ырын ыраакчылар улуг көдүрүштүк-биле мрлаанар. Исмаиловтун «Салават Юлаев» деп операныңга увертюра байырадык чаңгылап турган, ону Башкир улустун күрүнчү опера болгаш балет театрының оркестри күтүскен.

РСФСР-ниң болгаш БССР-ниң алдары артизи А. Мубаракوف Бариниң «Россияч мен» деп шүдүн сөрүк кирдишканын көчкөн. Совет Федерациянык улустарының бузулбас азы-дузма наймалык көрүктүлдери турар ол шүдүктү көчүрү күтүскен олуршканын ийн-биле үр адыш чаксап байыраар.

Республиканың таңчылар коллективтери Башкир улустун таңчынык кайгамчык байлашкын тодарай көргүскен. «Гольдшпиз» деп амьдырал өөрүшкүлү таңчы көргүскен Башкир АССР-ниң улустун таңчы ансамблиниң элчилерине көрүктүлдөр наймалдык адыш чаксап байыраар. Ону БССР-ниң уран-чүүлдериниң алдарык ажыдакчысы Ф. Гаскаров тургускан.

Сев-Салстың «Самсон биле Далила» деп операныңга Далиланың арызын күтүскен БССР-ниң улустун артизи М. Салигаскарованы көрүктүлдөр ийн-биле утсаар.

Лялинниң «Гаводун» кайгамчык чараш күтүскен Ленинградтың хореографтик училищениң башкир салбырлары өөрүнчүлүк Э. Судейманова онза чедикшинин болган.

РСФСР-ниң алдарык артизи болгаш БССР-ниң улустун артизи Г. Хабидуллин Башкир улустун «Азамат» деп улустун ырын болгаш Баримовтун «Че кудагай, таңчылай баары» деп ырын онза уран мергежидик күтүскен.

Башкир улустун «Вашбармак» деп улустун таңчынык ансамблиниң солисти Э. Аюпова тодарай көрүштүк кылдыр күтүскен.

Башкир улустун национал маадарына тураскалатан «Салават» деп сеткилдик ханымдан ыры Улуг театрының залдык таңчылап турган. Ол ырын республиканың Макаров болгаш Учалы районнарының көдө ыраакчылары мрлаан. Ол ыраакчылар төрөн чериниң чаракын болгаш байлап мактап турар «Макар» деп улустун бө удеги ырын база күтүскен. Замовтун болгаш Спадаровскийниң «Акбузат» деп операныңга Таңхылдуун арызын РСФСР-ниң алдары артизи болгаш БССР-ниң улустун артизи В. Валеева күтүскенге сеткилдик ханымдыкынык чаңгылап турган.

Ленинградтың хореографтик училищениң башкир салбырының бөлүк өөрүнчүлери РСФСР-ниң алдарык артизи Н. Анисимованың улустулазын-биле Глазуновтун валини күтүскен. Анык күтүскендериниң көрүштүк шовза таңчынын көрүктүлдөр магалан.

Черниковск хоорайның машина түдөр заводунун токары А. Бувакин орус улустун «Утеч» деп ырын тергили мрлаан. Л. Степановтун «Дурья ыры» деп балетинде Н. Анисимованың тургусканы улуг ажадануу Башкир улустун опера театрының балетиниң солистери болгаш ая-

самбли эң бедик мергежил-биле хамыкты кайгадыр көргүскен. Национал тоожуну маадарынын РСФСР-ниң болгаш БССР-ниң улустун артизи З. Насреддинова биле БССР-ниң улустун артизи Х. Сафуалин, балет солистери Н. Валитова, Л. Медведева, М. Тагирова, Г. Тобанская болгаш оон-даа өскелер улуг уран-чечени-биле көрүштүк тургусканын. Ойнакчыларын көрүктүлдөр адыш чаксап шаңааар.

Республикада уран-чүүлдүң классиктиң ырын таңчынык непередикчи Башкир улустун күрүнчү филармониянык ниити ыры болуп турар (улустукчузу БССР-ниң уран-чүүлдериниң алдарык ажыдакчысы А. Тихомирлов).

Улустун текстинге Габитовтун тургусканы «Урал дугайында шүдүктел» деп башкир ырыны, Шебалинниң «Ышкы орук» деп чогаалын болгаш 1812 чылдың Ада-чурт дайынының чылдарында башкир алыгыларынын тургусканы Кутузов дугайында улустун ырын концертке ниити ыры улуг мергежидик, көчүктү таалаңчык кылдыр күтүскен.

Исмаиловтун «Салават Юлаев» деп операныңга Салаваттын арызын болгаш орус улустун «Отаргайын кайын тура доскениңг келиң» деп ырын БССР-ниң алдарык артизи М. Хисматуллин чедикшинин мрлаан.

Анык балетмейстер Б. Париниң тургусканы Крейниң «Лаурениа» деп балетинден сценана БССР-ниң улустун артизи Г. Судейманова, БССР-ниң алдарык артизи Ф. Саттаров, солистер Н. Валитова, М. Тагирова болгаш оон-даа өскелер бедик күтүскенге културалык көргүскенер.

Мрлаарының кайгамчык чараш арзын шигүздүп алган опера болгаш балет театрының солисти М. Ахметьянова Чайковскийниң «Москва» деп кантатазында дайымыкынык арызын онза чараш күтүскен. Башкир улустун «Буренушка» деп ырын көрүктүлдөр чыгып ыраакчылар кайгыштырган, ону РСФСР-ниң болгаш БССР-ниң алдарык артизи А. Гамазов Башкир улустун «Сураа» деп национал музыка инструментиңге үдөш алгаш күтүскен, ол инструментиңге БССР-ниң алдарык артизи Г. Судейманов тергили ойнаан.

«Чеди кыстар» деп улустун таңчынык ансамблиниң көрүктүлдөр бөлүк ханы мергежидик көргүскен.

Фрадкинниң «Сталинград» деп ырын болгаш Чайковскийниң «Полюта» деп операныңга Роберттин арызын мрлаан РСФСР-ниң алдарык артизи болгаш БССР-ниң улустун артизи А. Сутягин ыраакчынык бедик културалык көргүскен.

«Сабатун» деп улустун байыраанын көргүзүү онза чараш болган. Улуг театрының сценасы байыраанда хей улус чыгыпкан кайгамчык улуг шөл ышкыш болу берген. Башкир АССР-де чурттаан улустарын өң-базаны костюмдери чырыктылап чайынап турган. Мөгелер аавангырынын болгаш күштүгүн таланы-биле маргыш чоруп турган. Национал таңчыларынык азы-бүрү хейирлерине күтүскендер республиканың улустун уран-чүүлдүң кайгамчыктын көргүскен. Концерти олуршканын Башкир улустун хей-хей аттары азы-бүрү таңчыларын көргөн.

Башкир улустун социалистик уткашынарды, национал хейирлик културалык чечектелишкенин көргүскен байырадык концерт композитор Ахметовтун болгаш шүдүкчү Бариниң «Чарымшкын ырын-биле» доозулган, ону оң бүгү киржикчилери күтүскен. Башкир АССР-ниң чараш чагаай бойдузун көргүскен шимелдени улуг чурук ынай-бээр чыгып турган. Мында республиканың улус ажык-агыйын бүгү-ле хейирлерин тодарай-биле көргүскен.

Башкир улустун уран-чүүлдүң декаданың сөөлү түңнел концерти улуг чедикшинин болган.

Концертин программаны РСФСР-ниң алдарык артизи болгаш БССР-ниң улустун артизи З. Бакбулатова чоруткан. Концертин режиссеру — РСФСР-ниң уран-чүүлдериниң алдарык ажыдакчысы И. Туванов. Музыка удуртукчузу — Киргиз АССР-ниң улустун артизи — В. Пендикоский. Концерти РСФСР-ниң болгаш БССР-ниң уран-чүүлдериниң алдарык ажыдакчысы М. Арсланов шимеэн. Г. Мулатов, Н. Сабитов, А. Ковальский Ш. Ибрагимов дирижёрлаан.

Концерте эштер Н. А. Булаганин, К. Е. Воронцов, Л. М. Баганович, Г. М. Малеков, А. И. Мильян, В. М. Мологов, М. Г. Первукин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, П. И. Поспелов, М. А. Суслев, Башкир АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Ф. З. Загафаров, Башкир АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы В. Г. Набулякин, СЭП-ниң Башкир обкомунун секретары С. Д. Игальев олуршкан. Концерте оң ышкыш РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы М. П. Тарасов, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. М. Пузанов, СССР-ниң Култура министр, РСФСР-ниң Култура министр Т. М. Зуева болгаш оон-даа өскелер баз олуршкан.

Чайгы чер аңдарылгазы

Улуг-Хем районунуң Баянлы аттыг колхозта Шаган-Арыг МТС-тиң трактор бригаданың эш Шокул удуртуп турар. Мында механизаторлар чакы хову ажыларын чедикшининг дооскаш, чайгы чер аңдарылгазыне киргенер.

Механизаторлар боттарыңга алган социалистик хулаагелерин чедикшининг күтүскен турар. Чижээ, тракторист И. Станько «ДТ-54» деп трактор-биле өзөгчөдө 4,5 га чери чарар турган, 7—9 га чедир чарып, өзөгчө санында 25—30 килограмм чедир кывар чүүлү камнап ал турар. Ол ышкаш Тынч-оол, Когаржак олар ажык норманы ажык күтүскен, өзөгчөдө 4,5 га чедир аңдар турган, 6—8 га чедир аңдарып, кывар, чар материалдарын 15—26 килограммын камнап ал турар.

Механизаторлар 850 га чери аңдар турган, ал 600 ажык ганы, оң иштинде 200 га чур чери Т. Мальцевтиң аргазы-биле чалган чок аңдын-биле 40—50 сантиметр хандыр аңдарган.

А. СОСКАЛ.

Мурнакчы хойжу

Бзыл районунуң «Тимелге» колхозунун малчыны Б. Бугалдай бодунга быжылаан малчыны чаш төдү чыл бүрүде бүрүн камгалап ал келген. Ол өрткөн чылын төрүө чогутун хондан 60 баш хураганын пландан дашкаар камгалап алганы дөш күш-хүнүне немерде төлөвир кылдыр алаа 30 баш хураганы берген.

Бо чылдын оң коюнында 408 хондан 462 хураган менди алдынган.

Эш Бугалдай чаш хураганары хүйди ийн катал ислерине эмиритер, кызын хураганнар отка кире бөөрге, оларын ислерине 1 катал эмиритер. Хураганарын кезе ислеринде чарып үкеш, эртен оларын эмиритер, тускый одаралдып турар. Дүште хойларга хураганарын эмиритер, кезеки серияне хой-биле кады одаралдып. Иңдыг азаланын түңнелден хураганарын күжү шыраак болур. Эртенги одарга хой-биле кады кадарарга, хураганнар хойлары эдерип чораш, хейде-ле арып баксаар. Эш Бугалдай ажаап турар хойларынын бирөөнүн-не 2 килограмм чедир дүктү кыргып алган.

М. ТУДУЙ-ОЛ.

Уш чылын капитал септелге чокка

Чая-Хөл МТС-тиң Молотов аттыг колхозта ажыдап берип турар № 3 трактор бригаданың трактористи, комсомолчу эш Содунам техниканы бодунга шигүздүп алган, ону чөп ажылап турар. «ДТ-54» деп трактор-биле ол үш чыл дүргүзүп ажыдап келген, бо арында ону трактору капитал септелге кирбөөн. Уш кижини ол тракторист кылдыр өөрктөн.

Херте Содунам өрткөн чылын ол колхозтун 1070 гектар черин аңдарган, 1 тонна 800 килограмм кывар чүүлү камнап алган, бо чылдын чазында 814 гектар тараа култураларын, оң иштинде 90 гектар културанын чажым тараан, чакы ажыларын үзүндө кывар чүүлү 10 хузуун камнап алган.

Трактору ол камны эдилеп, хүн-бүгүде оң техниктиг ажаалдаын чорутуп турар.

М. ӨЛЧЕЙ-ОЛ, С. СОТНАМ.

Кызымак бызаңчы

Кызыл районунуң «Баян-Хем» көдө ажык-агый артелиниң кезигүтү эш М. Дозур-оол төрөн колхозунуң тулуг ажылына кызымаккай ажыдап, ажык норманы үргүчү 120—130 хуу чедир күтүскен турар.

Эш Дозур-оол колхозтун тулуг ажылы кылдыраан, хостуг уелерин ажылап турган бодунга чурттаар бажыны дөрт ажы хүнүнде тулуп доозуп алган. Ам ол бажынында чурттап эгелей берген.

Колхозчу бызаңчы бр чылдын эгезинде бээр 290 ажы күш-хүнү ажыдаан.

К. ОНГА.

Колхозтарнын малы серин чайлагларда

ЭРЗИН. (Телефон-биле). Эрзин районунуң колхозтары мал чайлагдыкшыкын эгелзөөн.

«Коммунизмче орук» көдө ажык-агый артелиниң 6000 баш, «Чая орук» колхозтун 15000 баш малы Нарын бажында, «Сталинчы орук» колхозтун 7000 баш ажык малы Кара-Хөл болгаш Тарлашкын бажында чайлагларда барган.

Колхозтар баштаар черлери чайлагларда малчынынар чурттаганчы оран-сагалары-биле болгаш өлге кедер иди-чел биле хандырган. Райто баштаар чери чайлагда малчынынар аш-чөм болгаш үлөтүр баранары-биле үзүктел чокка хандыра чорутул салгылары организастаан.

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районунуң көдө ажык-агый артедилери малын массалык-биле чайлагларга үндүрүп турар. Колхозтар малын Шуурмакче, Хөлче, Кара-Хөлче, Төре-Хөлче чоруткан.

Чайлагларыны өт-сигениниң үмүжү өжү болуп турар.

(СӨТА).

Герман Федералдык Республиканын Чазанга Совет Чазактын нотагы

ССРЭ-ниң Францияда элчи чери Герман Федералдык Республиканын Парижде элчи черинге Совет Чазактын Герман Федералдык Республиканын (Барын Германия) Чазанга нотасын июнь 7-де дамчыдып берген.

Айтылган нотаның текстин мооң аадада паратынды: «Герман Федералдык Республиканын Чазанга СССР-ниң Чазак дараазындагы чүүлү медегээр алдарыг болду:

Тайбыңнык болган Европаның айымы чок чорутуң эрге-ажыктары база совет болгаш немец улустун эрге-ажыктары Совет Эвилелиниң болган Герман Федералдык Республиканын аразына харызааларын таарыштырарын неген турар деп Совет Чазак санап турар.

Европага тайбыңнык камгалаары болгаш быжылаары совет болгаш герман улустарынын аразына чогумчалыг эки харызааларынын барындан шийтирип чегериле-биле хамааржыр деп түвени төөгүлдү дуржулга өөрдип турар. Өске таланында ийн улустарынын аразына иңдыг харызааларыны чогу Европага дүрүшкенини төртүндүрбей, улустар аразынын ниити дүшкүрдүгү чоруту күптөдүрбей барып шыдаас. Иңдыг байдал улустар аразынын харызааларында дүшкүрдүгү чорутары дегилерге сонугулгалдыг агрессия күштерге чүдө ажыктыг. Иңчазга тайбыны камгалаары болгаш быжылаарын күзеп турар кижилер Совет Эвилелиниң болган Герман Федералдык Республиканын аразына харызааларын таарыштырарын күзевей барып шыдаас.

ССРЭ-ниң болган Герман Федералдык Республиканын аразына харызааларын иңчаз таарыштырарына Совет Эвилелиниң болган Германиянын улустары чүүлден-даа артты сонугулгалды. Бистин улустарынын аразына наймралдык харызаалар болгаш кады ажыдажылга турган чылдарда ийн чурттар боттарына улуг дузаан ай турганын бидирип болгай. Иңчазга өрткөн үдө бистин улустарынын аразына турган өжөөнөшкөк харызаалар болгаш дайыннар харын одарга санап четимес, яларал-когаралды болгаш чогулап-хилчелестерин таарыштырып турар.

Делегейниң өрткөн ийн дайыннарына эң улуг каража-когаралды совет болгаш герман улустарга таарышкан. Ол дайыннарга Совет Эвилелиниң болган Германиянын улустарынын чидиргилери миллион-миллион кижилер-биле санатынын турар болгаш дайыга кирешкен өске күрүнелеринг чидиргилерин каттыштыр алдыга безин оларындан хей катал ажык турар. Хоорайларын бузуңдулар, көдө суурларын ху-айбо болу берген, ийн улустарынын кайгамчык хей байлактарын узуткаан — бистин күрүнелериниң аразына болган дайыннарың үржүктары иңдыг болган.

Амгы үдө Совет Эвилели болгаш Барын Германияны бот-бодунга удурлаштыр тургусканын болгаш бистин чурттарынык аразына харызааларын өжкөндөрүнө шайтыктарыңча узланган планнарын чамдык күрүнелерин

тускый агрессия бөдүлтеринде кылды турарыңче Герман Федералдык Республиканын Чазаның кичээгенин Совет Чазак узландырбай барып шыдаас. Ол агрессия бөдүлтериниң планнарын боттандыраары чад дайыга чедир болуу, иңчаз Германиянын дөшкөкчү түлчүшкүңүң болгаш үрөгдөшкениң шөлү болу бээр чайлаш чок болуп ийик. Германиянын дөшкөкчүлүгү массалыг узуткаашкыны эң чад бөө-чөккөстөрүн ажылаар апазарыңды дайын бодунуң үржүктарынын таланы-биле өрткөн бүгү-ле дайыннарга көөрдө, өң-не кадыг-дошкун болгаш хоорудыкчы дайын болуп ийик.

Болушкунуңуңуң иңдыг оруктай бээр чорутуп болдуруп болбас. Бир өвөс бистин чурттарынык аразына кайы-кайымын таланын бөдүржөжүр чорукка болгаш кады ажыдажылга үндөшлөткөнгө чогумчалыг харызаалар доктаатынган турар болза, кыжанын келген айымы болдурубай барып болур.

Өрткөн дайымың үзүндө таарыштырган бүгү-ле чогулап-хилчелестер турасоок, Совет күрүнө герман улуска хамаарыштыр оортан өжөөн неген ашыры кажан-даа удуртулга болдурубас. Совет Эвилелиниң дайын сөөңдөгү үдө Герман Айтиртыны шийтирээрине таланы-биле немец улустун үндени национал эрге-ажыктарына таарыштыр турар туржу, а ол ышкаш Совет Эвилелиниң болган Герман Демократтык Республиканын аразында тургустунган эки харызаа байдалдар ол дугайын херечилеп турар, ол харызаалар деп өрткөн болгаш ийин-херектерин колгараваас чорутуп быжы үндениниң хөгжүп турар.

Оң-биле кады Совет Чазак болза, Совет Эвилелиниң болган Герман Федералдык Республиканын аразына таарыштыр болгаш харызааларын доктаатып тургусканы болгаш хөгжүдери бүгү Германияга хамаарышкан шийтирээрине айтиртыр болгаш шийтирээрине ийн берип, ол чоруп немец улустун чок ниити национал айтиртыны шийтирээрине — демократтык герман күрүнениң чаптыкы катал тургусканына дузаалар узурлуд деп чүвени барындаалар турар.

Ол бүгү болза, бистин чурттарынык аразында харызаалары таарыштырары чүдө Германиянын болгаш Совет Эвилелиниң национал эрге-ажыктарына өвөс, харын бүгү европа күрүнелериниң тайбыны болгаш айымы чок чорутуу база дүжүп турар дөшкөкчү дугайын чугаалап турар.

Совет Эвилелиниң болган Герман Федералдык Республиканын аразына салды таланы-биле эң тургустуң харызааларын доктаатып тургусканы Совет Чазак база чугула ужу-дузалык кылдыр көрүп турар. Моон-биле холбаштыр шаанда Совет Эвилели биле Германия боттарынын аразына кайымын-даа ажыктыг калбак салдыгажымыны чорутуп турганын, иңчаз бараан саарылгазы Совет Эвилелиниң-даа, Германиянык-даа бүгү даңгык салды саарылгазынын бештиң бири кезин чедип тургусканын салгындары таарымчалык-дыр.

Совет Эвилели амгы үдө Герман Демократтык Республика-биле калбак салды

харызааларын дөшкөп турар. СССР-ниң болган Герман Федералдык Республиканын аразында салдыгажымын кызыгааралач болгаш тургуш чок байладык болуп турар. Иңчазга Совет Эвилелиниң болган Герман Федералдык Республиканын аразына таарыштыр харызаалар бар турар болза, калбак салды саарылгазын хөгжүдөрүн болгаш база оларын аразына кайы-кайымынга ажыктыг өвөмөкчү харызааларын тургусканын үндени суурлары бар болур. Бедик хөгжүдөлиг үлөтүрүлүг болгаш өзүп турар көдө ажык-агыйың Совет Эвилели барын-герман фирмалар-биле бодунуң салдыгажымыныкының дендели дымка бедир аргалы деп санап турар, ол чорук чамдык чурттарга илангыч экономика таланы-биле тургуш чок чорутуң өзүп турар байдалдарында чугула ужу-дузалык болбай барып шыдаас.

Бистин чурттарынык аразына харызааларын таарыштырарына културалык харызаалар улуг роуду ойлап болур. СССР-ниң болган Германиянын улустарынын аразында өрткө, култура болган техника таланы-биле харызаалар шагдан бээр чачып болу берген бидирип болгай. Иңдыг харызааларын дөшкөкчү ийн улустарынын узга-болд амьдыралын байдып, европа културанынын ниити хөгжүдөлине база чагаай салдарлыг болур. Ол чачында ийн чурттарынын аразында өрткө, култура болган техника таланы-биле кады ажыдажылгазын хөгжүдөрүн хөрөөңге черле бараан болуп болгаш болур-даа узурлар.

Барын Германиянык даңгыкы политиктиг харызааларын кызыгаарал турар Барын Германияда өздөп чагырмагыңга өзү-чүрүмү дээр чүүлү күш чок болдурубас, а ол ышкаш СССР-ниң болган Германиянын аразында дайын байлымын өскөлдүр дугайында база оларын аразына тайбын харызааларын тургусканы дугайында Хоолуу СССР-ниң Дээди Советиниң үндүргени Совет Эвилелиниң болган Герман Федералдык Республиканын аразына шуут харызааларын таарыштырарына болгаш доктаатып тургусканы амгы үдө өрткөк чугула таарымчалык байдалдарын тургустуу турар деп Совет Чазак санап тур.

Аада дүштүр Совет Чазак болза, ийн чурттарынын аразына шуут дипломаттыг болгаш салды, а ол ышкаш културалык харызааларын доктаатып тургусканы Герман Федералдык Республиканын Чазанга саналдап тур.

Ийн чурттарынын күрүнө ажыдакчыларынын аразына хуунуң харызаанын доктаатып тургусканы күзөгич деп санаам, Совет Эвилелиниң Чазак эң чокук үенин иштинде Герман Федералдык Республиканын канцлери дээрги К. Аденаур болгаш Герман Федералдык Республиканын Чазаның Москваже чорударын күзөөн өске-даа төлөөкчилери Совет Эвилелиниң болган Герман Федералдык Республиканын аразына дипломаттык болгаш салды харызааларын доктаатып тургусканы дугайында айтиртыны чугаалап тургусканын-биле өзү-биле холбаалык айтиртырарын көөрү-биле Москвага чедип келир болза байыр чедирер ийик.

1955 чылдын июнь 7-е.

Ортумак тускый өөрдилге черлеринге хүлөөп алышкын

Ортумак тускый өөрдилге черлеринге бидиришкенин хулаап алмы июнь 1-де эгелзөөн. СССР-ниң Дээди өөрдилге министрствонун коллегия кезигүтү М. Ф. Семичастнов СЭТА-нык корреспондентиз-биле беседазына диньтканы: — Эрткен чылдарын ыгла болза, бо чылдын техникумдарже, училищелерже ортумак өрткөн оолдар болгаш уругларын хейип кирип алмы. Хүлөөп ап турарларын ниити санынын 50 ажык хузуу ону классчылар болуп турар. Бүдүргөтөгө ийн чылдан өвөш өвөс ажыдаан кижилерге кирериниң артык байдамы тысып турар.

Техникумдарга, училищелерге, школарга кирип алмын конкур-биле чорудар. Кирериниң өвөмөкчөсү чедикшиниң дүжүлган, Ада-чурттуң Улуг дайынынын киржикчилерин конкурстан дашкаар кирип алмы. Ортумак өрткөн болгаш үлөтүр, тууду, транспорт, харызаа, көдө ажык-агый экономикаынын тускый өрткөрүнүн таланы-биле ортумак тускый өөрдилге черлеринге кирерин чүдө орус дым болгаш литература (чогаалдыга) таланы-биле бижиме база СССРЭ төөгүтүн аас-биле дүжүл ужурут.

Үлетпүр, транспорт түдүг ажылдакчыларының область чөвүлөл хуралы

РЕДАКЦИЯГА
ЧАГААЛАР

Чонун чөптүг
негелдеси

Ажылчы чонун аш-чөм болгаш үлетпүр брассарына хүн-бүтү өзү туурар херектеги Чаа-Хөл району хандырай турар.

Районуң көдөдө болгаш район төвүнде магазинерде база складтарында хүн-бүтүң херектеги брассары ковар болуп турар. Өй-өйдө херектегилер брассар уезинде чок болуп, а үеи арте бергенде магазинерге делетине бөөр чорук чачыл болган. Чижээлээрге, амы үеи колхозчуларны кол херектегилер брассары—шокар пос аймак, чайгы бөрт, язы-бүтү ботнакалар болгаш бичи уругларны чайгы хөви магазинерде чок.

Бараан хуваалданын, көдө магазинерге бараан октаарының талзы-биле райо баштаар черини дарагы эш Лашмаков, районуң садыг кидизиниң өргөлчиги эш Садковский харысалга чок ашылдып, херектегилерниң негелдеси өрөөннү көрбөй, көдө магазинер өргөлчигилерниң кирген чыгыларын кыры-биле көрүп, үсөлөйи тууралар.

Райо баштаар чери болгаш көдө садыг ашылдыкчылар колхозчу ашылдыкчыларниң, көдө ашылдыкчылар тускай өрөөнчилерниң, МТС-тин механизаторларының кайда ашылдып турарын сокурун вазинди ийикте, азы билбегилер ырак фермаларга, бригадаларга бараап чедирип садылгайып турар. ырак черлерде ашылдып турар ашылдыкчылар хүн-бүтүң өргөжөк чутула барааныр—шай, дус, талпы, оттуг-ыш, керсин болгаш өске-да бараанырлар чедимей бар чоруктар бар.

Район төвүнде болгаш көдөдө школаларны эмгекте черлерин аш-чөм-биле багай хандырып, ассортментиниң чедир бербей турар. Бо чүнү өргүзүп турарлар дөдөгө, райо бөлөктөг ашылдык багай чорудуп, чүгө төпчүтүнгөн аш-чөм курлавырларын манат турар болуп.

Районуң бараан хуваалданын ашылдыкчылар көдө магазинерге өргөжөк чутула бараанырны өздөштүрүүнү өткөзүп чоруп күрүңгө көдө ашылдыкчыларны лужаар планын ашылдыкчылар садалып турар.

Ажылчы чонун хандырылганын садыг чонунг болуру совет садыг ашылдыкчыларнын хүлөөлөгө.

Н. ЛОПСАН,

«Шыңгыс» корреспонденти.

Чаа өөредилге чылынга школаны хынамчалыг бөлөткээр

Сүт-Хөл районуң Кирөө аттыг колхозта эге школаның одаар ыажының бөлөктөг чылы бүтүрүп күтүстеместер. Оң чылдагындан бо чылын декабрь, январь айларда школаның одаар ыажмы үстү, бешалды хонуктар иштинде школаны өөредилгеси чорбай турган фактылар бар.

Бо чылын база-ла 1955—1956 өөредилге чылының одаар ыажының бөлөктөг багай чоруп турар. Болжол баштаар чери 600 кубометр ыажмы школага хал бөлөктөг бөөр болуп керөө чарып, акпанын ап алган, чүгө 200 кубометр ыаж хал берген.

Оз ымакш артык чылын школаның өөредилгеси багай чорутканындан өөредилге өгөөр деп турда школаны күрүнө комиссия хүлөөп албай турган.

Бо чылын школаның өөредилгеси ыаж материалды хөйү-биле херектегилер. Иччала-даа херек кырында өөредилге херектегилер ыаж материалды шуут чок болгаш школа өөредилгеси кылдып чыгында ашылдып тып албаан.

Чаа өөредилге чылынта школаны хынамчалыг бөлөктөгү Сүт-Хөл суму Советинде болгаш районуң туус өөредилге кидизинде негетини турар.

Л. НИКОЛАЕВ.

Бөрү-биле демисел

Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг көдө ашылдыкчылар артединде кезигүү эш Херел бо чылын 7 бөрү өдүрүш, кезин районуң заготживсыры черинге дужааган.

О. ДЕГЕ.

«Шыңгыс» материалдарының изи-биле

„Тарааны ынчаар кадагалап болбас“

Биш-Хем районун колхозтарынның шаңарында 1954 чылдың дүжүдүндө ашылдыкчылар тарааны ашылдыкчылар чедир сайгартымай турарын, районуң магазинеринде бөлөктөгө садар чутула барааныр чок болуп турарын илгертен, апрель 19-та үгүнү № 79 (3273) «Шыңгыс» партияда шүтүмүздөлдү чүдүдүп ыажма СЭКП-ниң Биш-Хем районо хыналда чорударга айтылган фактылар шын болган.

Шаңарда тарааныр ажаап, райо тараа складтарын кылгаш колхозтардан тарааны хүлөөп ап турар болгаш бөлөктөгө артык чылын ээлеп хөй чутула бараанырлар саткан деп, СЭКП районо редакцияга ынаткан.

даны түдүгү заводунуң бүдүргөн түдүгүлөрүнүн түдүгү трестинизин кылган түдүгүлөрүнүн шынары чыл бүтүрүп өскөй-вейи келген. Продукцияның шынары экижидери оң бот-үнесин чигедириниң айтырым-биле чарып болбас холбоалыг. Бот-үнесин чигедирин дөш демисел чүрт үлетпүрүнүн бүдүргүлөрүнде делдин тура. Олар бот-үнеси чигедир хамаан чок харын аарткын турар. Бо дугайында мындыг чижетти көргүзгөргө-де четчир. Туранның үлетпүр комбинатда продукцияның бот-үнесин 12 хуу чигедир планын тургаш, ону харын 19 хуу, Сарыг-Сеп—15 хуу, Кызыл-Мажалык—9,3 хуу аарткан.

Бүдүргүлө планнарынның бир дески күтүстемей турарының, продукцияның шынарын күдүзүңү болгаш оң бот-үнесин аарың чылдаганы болза бүдүргүлө кыш-ажылдың салгыла-чүтүмүңү кошканда болур. Күш-ажылдың бүдүргүлөүңү белидер, продукцияның шынары экижидер дөш аяк-сеткилдиг ашылдып турар муракчы ашылдыкчылар-биле кады ашылга харысалга чок, күш-ажылдың салгыла-чүтүмүңү трөөр, ашылдыкчылар, чүвени үрей кыдыр кижилер чок эвес. Күш-ажылдың салгыла-чүтүмүңү Кызыл АТК-да, туугу трестинизде, түдүгү заводунда чоруп негелдесинге чедир тургустуулан. Азы үгүн черлерде чамдыг ашылдыкчылар ашылдыкчылар үзүп, бүдүргүлө планын күтүстөй турар. Мындыг чүдүлөр түрбүжө оң бүдүргүлөүңү администрация черлери, партия болгаш профсоюз организациялары шийтирилгач хемчег албай, чүгө түңнөл чок шугаазынар-биле кылгашарының турар.

Илеткелчи администрация-артедел апаранды кызыр болгаш ону өдүрүңүлөр талзы-биле ашылдыкчы багай тургустуулан тодаргай чижеттерге көргүскөн. Кызыл аш-чөм комбинатында бир ашылдыкчы-ла бир капцелер ашылдыкчылар, ыаж заводунда—ийи ашылдыкчы-ла бир капцелер ашылдыкчылар онаажып турар.

Илеткел соонда санап шүтүмүздөлдөр калбарган. Чүрт үлетпүрүнүн область өргөлчигиниң начальниги эш Гусев санап берген. Оң чугаалааны болза:—бисте бели бүдүргүлөүңү механизмиер хөй. Иччала-даа ону дозу ашылгайып турар бас. Моңу харазын-биле күш-ажылдың бүдүргүлөүңү чамыс, бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынарын багай болуп турары таварылга эвес. Чүрт үлетпүрүнүн бүдүргүлөүңү бо чылын беш айларынның планын күтүстөп. Манай Туранның РҮК-ның четпес ашылдыкчылары барып болбас. Кочбинат бо чылын бирги кварталының дүргүзүндө чүгө бир кууна столу, бир терге чааан. Комбинат кыска хуураанын иштинде 9 муң рубльди ашыр чарыгдан—деп ол чугаалаан. Эш Гусев ботунуң санаалыгы райоветпүр комбинаттарының ашылдыкчы четпестери, ыажында оларга сая-хөө талзы-биле байдалың сандалгайып, алаа сан органның талзында контролду чөгүн болгаш боттү дуулаамчы көргүсөйи турарын демделген.

Оттулар чүтү үлетпүрүнүн область өргөлчигиниң начальниги эш Борзенко санап берген, оттулар чүтү үлетпүрүнүн планын онзалгалары күтүстеместер, күш-ажылдың бүдүргүлөүңү белидеринге чамдыг чедимкилерин болгашы чугаалавышкан, илеткелчинин ботунуң илеткелчиге, үлетпүрүн бо чугула алдыкчы четпестерге көчүрүп өвөөш күчөңгөй салганын шүтүмүздөөн.

—Бис бүдүргүлөгө болгаш чонга куду шынары, үзү өргөктөг хөмүрү, түдүгү трестинизде болгаш мебель фабрикасына багай, өртөө үзүг материалдарын берип турар бас. Бо дугайында оларның талзында көзү туурар комундалар чөптү. Мындыг чорук хамыктын мурунда бистин бүдүргүлөүңүстө техниканы рационалдыг ашылгайып турарында. Катер-биле садаткан ыажың өртөө анаа сугуламы келгенден аар. Ол чүд дөдөгө бистеринг катери чөп ашылдыкчылар бөлөкчү болур. Шахтаарда байдал база оң дөдөгөдө—деп ол чугаалаан. Оң ылай, эш Борзенко садыг организацияларының ыаж ашылдыкчы черлеринин ашылдыкчыларын, шахтерларын үлетпүр болгаш аш-чөм барааныр-биле четче хандырай турарын шүтүмүздөөн.

Ол, шахталарда болгаш ыаж ашылдыкчы черлеринде полт-массалыг ашылдык куду дендеде тургустуулан болгаш металлургия обкомунда ашылдыкчыларын бо бүдүргүлөгө барбайн турарын шыгыш шүтүмүздөөн. Ол ботунуң санаалы доошүп турган, бо чылын планда ашыр 3 муң кубометр түдүгү ыажын болгаш дөрт муң тонна хөмүр дашты бээр коллективтин мурунунд хурааткан.

Кызыл-Мажалык РҮК-ның ашылдыкчы четпестерин дугайы Курбанкынын область конторазының өргөлчиги эш Паньков шүтүмүздөөн.—Комбинатта күш-ажылдың организациясы сандалгай. Күдүлүг механизмиерин чүгө 30—35 хуузу ашылдып турар. Оң тодаргай чижетне плорамалар-биле бирги кварталда чүгө 9 кубометр ыажы дидириниң чугаалаарга-ла четчир. Комбинат бо чылын дөрт айларын күдүргө онзалган чүгө 54 хуу күтүстөп. Дарааныла цехи материал болгаш чыгылар чогунда барык ашылдыкчылар. Дараалыг кызыл-

ларын шынары багай болганындан чамдыкчылар анаа чыгып бербей турар. Продукцияның бот-үнесин бирги кварталда бешин 21 хуу аарткан. Комбинат сая-хөө талзы-биле берге байдалда. Чүгө бирги кварталда бешин 93 муң рубльди ашыр чарыгдан. Ашылдыкчылар база ашыр чарыгдан. Бо чорук ында штаттан ашыр ашылдыкчылар түдүгү турарында болуп турар. Штаттан дашкаар ашылдыкчыларын саны мартта 51 киж, апрельде—71 киж болган. Комбинаттын ам үеи өрзин миллион рубль чедип турар.

«Тыва түдүг» трестинизин кол илгерин эш Трещенко санап берген, бөдүгү үгүн дүргүзүндө трестин ашылдыкчы чамдык ашылдыкчыларын демделген. Ол чедимкилер болза, бо чылын баштайып айларын ашылдыкчы түдүгү планын күтүстөй турары-биле таймалыгыларын. Иччала-даа ол болза кыска чогур үзүг ашылдыкчы чүгө өргөк болур. Түдүгү трестинизде үзүг четпестер болгаш чедир шийтирилгендей айтырылар хөй. Трест күрүңгөн планын онзалгаларын кол көргүзүлөр талзы-биле күтүстөй, орулга чок ашылдып, түдүгүлөр ашылдыкчы графика эсугаар дужавайып турарын минир жүзүлүг бас. Түдүгү иштүрүлганы сайыраары дугайында партия болгаш чамдык хүн-бүтү сатыш салымшының ашылдыкчы «Тыва түдүг» трестин бо үеиниң чаз, болбаарыңгай техника-лык-биле хандырылган. Күдүлүг эскавалар, буддмоерлер бисте бар. Иччала-даа ол кайгамчы машиналарын бистер боттарымың багыны-биле ашылдып шыдавай турар бас.

Эш Трещенко оң-биле калы Кызылдың иштүрүлганы заводун болгаш түдүгү заводун ашылдыкчы четпестери шүтүмүздөөн.—Трестинизин кылган түдүгүлөрүнүн шынарын күдүзүп ыаж заводун күтүстөй берип турар дилген материалдарын шынарында база үзүг хамааржыр. Иштүрүлганы түдүгү трестинизде багай, куду ортугү ыажты берип турар. Дилген материалдарын өртөө база аар. Завод түдүгү ыажын болгаш дилген материалдарын сортулавай турар. Хоорайын түдүгүлөрүн четчир санын, эки шынары түдүгү-биле хандырып сортуламай түдүгү заводунуң продукцияның шынары чыл бүтүрүп өскөй-вейи турар. Түдүгүлөрүл дөдөгө, стандарт чок. Бажын хамаан түдүгүлөгө болгаш сугу кылырынга эки, марказы 100 болгаш оң-даа өрү түдүгү негетини түрбүжө, завод марказы чүгө 30—40-ден ашпас түдүгүлөрүн берип турар. Заводтун администрация чери ол куду марказы түдүгүлөрүн херектегилерге марказы 100—120 деп мегелен, үзүг өртөккө салдып турар. Оларын оң «эки» шынары түдүгүлөрүн бистер, түдүгүлөр, ам билер апарган бис—деп ол чугаалаан.

Иштүрүлганы директор эш Манаур бөтүңү саналыгы заводтун жокчу-дашкындан муракчыларын денделгенге чедир кышпак күдүргүлөгүн чугаалаан.—Жокуламышкындан уштуварыга бисте социалист чарышты бүдүргүлөгө бүтү ашылдыкчыларын, четпестери болгаш бригадаларын аразыга калбас-биле организа-таалың үзүг дуулаан. Социалист күдүлөгө ашылдыкчы багай чоруп турар. Мындыг болганда социалист чарышты хүн-бүтү тодаргай үзүлүг болгаш чарышты күтүстөй үе-үең үндүрер чугула. Күш-ажылдың бүдүргүлөүңү белидеринге бисте дуулаан ийи дугаар кол чүвө болза, бүдүргүлөгө муракчыларын ашылдыкчы дуржулганын калбас-биле негелдеси, он өрөөнүн, турарымыс болур. Завод бо чылын беш айларынның бүдүргүлө программанын баш ашыр күтүстөп. Коллектив беш айларын дүргү-зүндө өртөк чылым бо үезинге бодарга он миллион ашыр рубльди продукциямын берген.

Кызыл-Мажалыктың автотранспорт конторазының начальниги эш Зандеев АТК-ның ашылдыкчы чамдыг чедимкилер-биле кады четпестери тодаргай фактыларга көргүскөн. Сөөртүлгө планын тоңна болгаш тоңна-киломтер-биле күтүстөй болгаш автомашиналарын капитал септелгелеринин хуурааның үзүлүг дөш кызыл-ажылдык ашылдыкчылар чорозаачылар-биле кады машиналарга кам чок болгаш хөй кызыр, чар материалдар чарыгдан, он кедерсе оңал-оңал үндүр чозаачылар бар. АТК-та күрүңгөн планын онзалгаларын бир дески күтүстөп, орулга чок ашылдыкчы чорук турган. Ол, Кызыл-Мажалыктың РҮК-ның ашылдыкчы четпестери айтышпаан, Курбанкынын область конторазының талзында комбинаттын сая-хөө талзы-биле бергелдесинге дужавайып турарын дыка четпес деп мегелген. Комбинаттын ашылдыкчыларын 3 ай дүргүзүлгө салып албай турган. Комбинаттын ашылдыкчы четпестери оң сая-хөө талзы-биле тургустун бергелдесинин кыска хуурааны экижидерин үзүг хамааржыр—деп, эш Зандеев чугаалаан.

Ол, областын харылаа өргөлчигин (начальниги эш Лавринович) аразыңгы шыгыш шүтүмүздөлдү кылган. Барыныч Хемик районуң харылаа конторазының ашылдыкчы негелдесин хандырайып турар. Районуң харылаа конторазы комбинаттын радиождар ашылдыкчы чугула-дайын, районуң албан организация чер-

цияны күчүтүңү чүгө 1,3 кезин ашылдып турар. Районнарың үлетпүр комбинаттарында күш-ажылдың бүдүргү-чүлү бо хире куду дендеде тура чүрт үлетпүрүнүн область өргөлчиги (үдүргү-чүлүгү эштер Гусев болгаш Заварин) боттүгү хемчег албай, харын ашылдыкчы чөк төлөвлөдөр чогазырынга өлжөшпү турар.

Чамдык бүдүргүлөгө план чокка ашылдыкчы, продукцияны бир дески үндүр-бөөс чоруктар ам-даа ууткатышкан. Бүдүргүлөгө бир дески ашылдыкчы турары хамыктын мурунда планнашы-кыны багай организация, ону бодам-чалыг тургустууны-биле, бүдүргүлөгө чиг-өт болгаш материалдар-биле өй-шаанда хандырайып турары-биле таймалык ашылдыкчылар. Бүдүргүлөгө бир дески ашылдыкчы күш-ажылдың норманын шын ашылдып кылыры база үзүг ролду ойнаар. Областың чамдык бүдүргүлөгө норманы чавызаткан. Ол чорук бүдүргүлөгө техникамын бо үеи денделди-биле дүшпөй турар болгаш күш-ажылдың бүдүргүлөгө үстүрүн-ге саат болуп, продукцияның өртөө ар-тазын турар. Чижээ, Кызылдың мебель фабрикасының кылгыларын өртөө Прибалтикадан болгаш өске-даа областар-да эскеден мебельстер аар.

Бүдүргүлөгө бир дески ашылдыкчы чорук күрүңгөн берген планын онзалгаларын чамдык бүдүргүлөгө күтүстө-пешинге чедирген. Күрүңгө планы дөдөгө бүдүргүлөгө чөртүп болбас хөй-бу-зү. Иччала-даа ол хөй-бу-зү чүрт үлетпүрүнүн бүдүргүлөгө, автотрест болгаш областын одалга үлетпүр күтүстөйи келген. Бүдүргүлөгө планын өй-шаанда күтүстөйи турарында хөй санын продукция чонга чедир бердимей турар деп чүвени бистин чамдык ашылдыкчы-жыларымыс ам-даа билбей турар. Чижээ, Кызыл-Мажалык РҮК-ты бо чылын бирги кварталында чонга 180,5 муң рубльди, Туран РҮК-ты—66,3 муң рубльди продукцияны чедир бербөөн.—Түдүгү трестиниз, Кызыл АТК-ла ымакш черлер чүгө планын бир дески күтүстөйи турар эвес, харын күрүңгө материалды каражаны база чедирип турар. Чижээ, Кызыл АТК-ка бирги кварталда 380 муң рубльди, түдүг трестиниз 880 муң ашыр рубльди когаралын болдурган.

Бүдүргүлөгө, ылангы районнарың үлетпүр комбинаттарының каража-лы ашылдыкчылар чылдаганы болза чүрт үлетпүрүнүн область өргөлчигин үдүргүчүлөрүнүн, бүдүргүлөгө болгаш үлетпүр комбинаттарының директор-ларының бүдүргүлөгө ашылдыкчы ханды-лап кирбей, ашылдыкчылар аай-бажын эки билбей турарында болгаш ашылдыкчы херекти үдүргүп баштаарында четчир билиниң чогунда болур. Бистин хөй-хөй директорларымыс боттарымың экономика-лык билин белидеринге күчөңгөй салбайн турарлар. Моңу харазы-биле олар бүдүргүлөгө кол болгаш саарыга фондулары деп чүд, бот-үе чүдү тургусту-нары, күш-ажылдың бүдүргүлөгө үзүг-дуулаан чүдө, бүдүргүлөгө планнашы деп чүд база ону канчаар анализтөөр деп чүвени бешин билбей турарлар.

Бо эштерге Чааан РҮК-ның директору эш Певелев, Туран РҮК-ның директору эш Хомяков хамааржыр. ылангы Кызылдың мебель фабрикасының директору эш Скороходов ботунуң билин белидер талзы-биле дыка кошкак ашылдып турар.

—Экономика талзы-биле билиниң кошкак болганы-биле ады үгүн эштер болгаш өске-даа үдүргүчүлөр кайы бир продукцияны бүдүрүп турар, оң планын чарылаам-биле херек кырында чарыла-лың хайгаарайып турар. Чижээ, Кызыл-Мажалык РҮК-ты муң түдүгүлөгө бүдүргү-лөгө планын павла 375 рубль чарыгдан-дырны көрдүгөн турда херек кырында—749 рубльди, Чааан РҮК-ты бир тонна чүгү өртөөрүнө 250 рубль көрдүгөн турда—556 рубльди чарыгдан. Току РҮК-ты бир тонна чүгүлөгө өртөө 864 рубль болуп турар.

Эш Любутин ботунуң илеткелчиге кол күчөңгөйиң продукцияның шынары дөш демиселде күтүстеместеринге салган.

—Бистин бүдүргүлөгө бисте продук-цияның шынары белидеринге ам-даа кол күчөңгөйиң салбайн турар. Эки болгаш көчүрү эки шынарың продукция дөш демисел райоветпүр комбинаттарында делдин кошкак. Чүрт үлетпүрүнүн бүдүргүлөгө бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынары багай болгашында оларын садыг болгаш керөөлүг өске-даа организацияларын албайн турар чөп. Саарыга чок болганын хара-разы-биле беле кылгылар складтарга, а чамдык таварыгаларда ашылдыкчы хайгаарал чок чынып, үреил, сандал үнүп, чок болза ватап кыдыр жүрүгө та-варжып турар. Чааан РҮК-ты артык чылын шынары багай болгаш саарыга чок чыгыш үрелген 100 муң рубльдиң продукцияны үндүр бижээн. Кызылдың мебель фабрикасы үрелген продукцияны катап эде кылырынга 3 муң рубльди чарыгдан— деп илеткелчи чугаалаан.

Одалга үлетпүрүнүн область өргөлчигин бүдүргүлөгө продукцияның шынары багай. Хөмүр даш шах-таларынын берип турар хөмүр кысык болгаш үзүг итуузу доурактыг. Кызыл-

июнь 4-те Кызыл хоорайга СЭКП обкомунун, облүскомунуң болгаш облпрофсоюзунун чымыдырганы үлетпүр, транспорт, түдүг ашылдыкчыларының область чөвүлөл хуралы болуп өртөөн. Эртемниң, техниканың чедимкилерин болгаш муракчы дуржулгаларын бүдүргүлөгө калбас-биле негелдесинге үл-денелеш, областын үлетпүр, транспорт, түдүг черлеринин ашылдыкчы экижидер хемчеглер дугайында СЭКП обкомунуң үлетпүр кидизиниң өргөлчиги эш Любутин илеткели кылган.

Коммунист партияның болгаш Совет чазактың бистин турувустун экономика-кыч күчүтүңү болгаш камгаланыр ар-ганын үндөшүн—аар индустрияны хөм-жүрүнүң хүн-бүтүңү доктаамал сатыш салып турарын илеткелчи тодаргай фак-тыларга көргүскөн.

— Партия болгаш чазактың Тыва автономиуг областын үлетпүр болгаш транспортун хөмжүлөр дугайында үзүг сатыш салымшының ашылдыкчы-биле областын үлетпүр болгаш транспортун дүргөн хөмжүлөр турар—деп, эш Любутин чугаалаан. Бешки беш чылын онзалга-лы болгаш 1955 чылдың бүдүргүлөгө пла-нын күтүстөйи дөш демиселде үлетпүр бүдүргүлөгө, транспорт организацияла-ры биче эвес чедимкилерин чедип ап турар. Чижээ, бо чылын бирги кварта-лының планын областын үлетпүр планна-шынга 112,6 хуу күтүстөп. Оң чылын ил-тектоттар чүдүлүп чүрт үлетпүр —141,8 хуу, чүрт үлетпүр—103 хуу, типография—109 хуу, электростанция—105,4 хуу, Кызылдың дамба дөдөгө—129,6 хуу, аш-чөм комбинаты—101 хуу күтүстөп. Бо чылын беш айларын-ның планын ээлеп хөй бүдүргүлөгө база чедимкилерин күтүстөп.

Чамдык чедимкилер-биле кады бүдүргүлөгө үзүг четпестер ба-рын илеткелчи демделген. Үлетпүрде, транспортта болгаш түдүгүлөгө бар үзүг четпестериң бирөөн болза, эртемниң, техниканы болгаш муракчы дуржула-рын чедимкилерин бүдүргүлөгө кош-как негелдесин турары болур. Бо ашыл-дыкчы үзүг үзүг-дуулаан бүдүргүлөгө чамдык үдүргүчүлөрүн, инженерлери бол-гаш техниктери ам-даа чедир билбей турар. Бүдүргүлөгө чаз техниканы иш-гөздөп алдырың «Тыва түдүг» трестин (өргөлчиги эш Нестеровский, кол илге-нери эш Трещенко) чогур күчөңгөй сал-байн турар. Бус күжү-биле ашылдыкчы электростанцияны түдүгүлөгө чөд казар болгаш өске-даа аар ашылдыкчы хол-биле кылдып турар.

Түдүгү трестинизде бетон бөлөктө-өр ашылдыкчы 62 хуу, буудула ашылдыкчы 63 хууу механизацияланган. Бар меха-низмдерин ашылдыкчы үчүдү чок. Түдүгү индустриалдыг методунге ший-чириң ашылдыкчы куду денделди. Иштүр-айыр демир бетон конструкторларын бол-гаш хана блоктарын ашылдыкчы дугай-ында чугаа ашылдыкчы кырында бот-аажып турар. Ломобильдерин, станок-тары болгаш өске-даа деригелерин рай-оннарың үлетпүр комбинаттары (РҮК) бүдүргүлөгө эвес ашылган турар. Моңу харазы-биле оларның продукцияның шынары куду, бот-үнеси аар болуп ту-рар.

Култура өргөлчигин типография-сында, Кызылдың прохис өргөлчигин автотранспорт конторазында болгаш өске-даа бүдүргүлөгө рационализаторлар-ның болгаш чогазыкчыларын бюрала-ры тургустунган. Бюралар кирген са-нааларны көрүп, оларын бүдүргүлөгө негелдесин турар. Иччала-даа бо чугу-ла ашылдыкчы үлөвлөшү турар чам-дык үдүргүчүлөр болгаш бүдүргүлөгө бар. Манай хамыктын мурунда чүрт үлетпүрүнүн область өргөлчиги, автотрест хамааржыр. Ашылдыкчыларын болгаш инженер-техникти ашылдыкчылар-ның кирген саналдары үр үнең ишти-нде көрдүмөй, өгөлчиги саналдар дет-кичек албай турар.

1955 чылдың бирги кварталында чам-дык ашылдыкчылар, а о ымакш партия болгаш профсоюз организация-лары күш-ажылдың бүдүргүлөгө бели-деринин болгаш техниканы таарым-чалыг ашылдыкчыларын айтырымыс күчөңгөйиң кошкакан. Чижээ, муракчы бүдүргүлөгө деп санадып турар Кызылдың аш-чөм комбинаты беш күш-ажылдың бүдүргүлөгө белидеринин планын чүгө 98 хуу, Кызыл-Мажалык РҮК-ты—76,2 хуу, инвалидтер артели — 64,3 хуу күтүстөп. «Тыва түдүг» трестиниз-де бир ашылдыкчы ашылдыкчы кылы-рын ортумак бүдүргүлөгө 86,7 хуу болуп турар. Түдүг трестиниз, Кызыл-Мажалык РҮК-ты болгаш Кызыл АТК-ка чаз, болбаарыңгай техника-лык четчир кыдыр хандырылган түрбүжө, оларга күш-ажылдың бүдүргүлөгө ам-даа куду. Ол база, хамыктын мурунда ады үгүн черлерде болгаш өске-даа коллективтерде күш-ажылдың организацияларын амы денелениң техниктиң дерлигиниң өздү турар денделди-биле дүшпөй турар

КАЙЫН БОЛЧУР

«Чаа даргааның солгунтуураң-на болбай, азыгы-даа хайып үнөр-ле эвеспе, тывалары — мырдай суг. Угады берген кижини кажары-даа кончут боор, бижы агаргаже чүпү көрбөсү дээрди ону»... джиң, колхозчулар чаа даргааның дугайын мыңчаар чугалажып турганнар.

Дарга-даа ажылдап эгелээниниң баштайгы үзүндө масса-биле харылзаалык, ажылыш дөш кышмаккай, хамааты кижилерни хүндүлөп көөр-даа турган. Удатпаанда дарганың чугаа-домаа, аажы-чаңы колхозчуларга бийден берген. Эткен сөзүн эзелес, артында арагалар, нийтинин өңчүлөөрөгүнн кайы хамаан чок аажылар, сагынган кылар, турамында чыңаар өр болу берген. «Донгурактап таңгырак чыгып, тоолайдан таалай чүгүрүк» деп чонун үлөгөр сөзүн эзелес, колхозтуң өңчүлөөрөгүнн садар, мый-бээр шулар, бодунга ажыглар мындык өр болу берген.

Кымыл ол ындыг? Ол — Чөн-Хемчик районда «Кызыл тараачын» колхозтуң даргасы Капр Алтаевич Мамбетов-дур.

Дарганың четиринин хөрөңгизинин чамдын долчулап көрөшкөн. Болхозтуң удуз доруз адын аас-белээнге берген, Клавдия Кузнецованы кады кылып алган. Оон бээр үш чыг ашкан, а Клавдияны аламы Кузнецов доруугу саарыпкан.

Капр Алтаевич инек фермазынче басыпкан, инектерин арыздан сүүр мыйысты карап инекти алкан.

«Бо инекти басызын эерткеш, Клавдия аппарап бернер» деп инек каларчы Борбак-оолга Капр Алтаевич айтышканы берген.

1953 чылдын декабрь айда колхозтуң калчан кара инээр райпога саткан, оон семизин сайгыжы эт Саргин кайгаан, Капр 1730 рубльди кармактап алган. Оон динмедир 50 граммны алкан, 1015 рубльдин дүктүг кара тонун сатып алган, 732 рубльди койлаан.

1954 чылдын чайында кара баштыг ак иртки Кызыл хоорайга базарлаан, оон өртөзө база шингээтинген, оон үр болбаан-да ак хойну баз-ла таарыштыр ажыглан.

«Хүбүс аткан черин хүнүң аңаар» деп үлөгөр сөстү бодуш, Капр 1955 чылдын февраль 12-де хүрен бутаны соккап, шолога саткан, 2500 рубльге саарган. Бава мурунда Хөндөргей магазинине салдып турган, элөөн тугадагылы болу берген турган. Шынында ол кайын самчигаар боор ийик, Капр Алтаевич Мамбетовтүң сускунан каапкан спиртинин өртөзө дээрин кым билес деп.

Март 16-да Капр Алтаевичтин катты Кузнецов арааш, мөчөн. Капр Алтаевич оон соңгу мөргүлдү эрттирери-биле колхозтуң кара баштыг ак иртки өлүргөн. Оон мый 1955 чылдын февраль айда шору дорууга берген хаванчыгашты өвүрдөн кел-

ген кижиге 450 рубльге сатыпкан, үр-даа болбаанда оон ажи хаваның районтуң бухгалтериги эт Логинова сартыптаан. 1954 чылдын дүжүдү, 12 шоодай кызылтасты шадан савалап алган, 7 шоодайны Кызыл хоорайга базарлаан, 5 шоодайны бодунун клавдызынга ажаап алган. Апрель 17-ни бурганга чүдүүрүңүн хүнү. Капр Алтаевичиге санаар чүве херек апарган, оон хаваң фермазынче басыпкан, 5 хаваң оолдарын шоодайлап, Чаазаңже халкан. Оларнын бирээни 150 рубльге сатыпкан, «хаваң оолдарынның бирээни 100 рубль боду ийин» дөш, 500 рубльди кассага дужагаш, 250-ни мөргүл хүнүңге чарыг-лаан.

Эт Мамбетов Бүгү-эвилдиниң көдөз ажы-агый делгелээниге киржири-биле орук шүдөлениге алган 4000 ажык рубльди санавакка безин 6 муң ажыкны саарган.

Мамбетов Чааана хоорайга элөөн делгем бажыкчы, ону тударыга үнүн чүдүлөр колхозтуу. Хөндөргейден хоорайга чедир ышты колхоз машинамы-биле сөөрткөн. Хөндөргейнин алаактарына белеткэн хөй сайны токтап ыштарын акты-биле саттынганы ховар. Мамбетов колхозту даргалаан сөөдүндө колхозчулар ашаны хүн ажыныга албаанар, колхозтуң кассанында кирген рубльдерини Мамбетов боду артында өргө-дужаалдык азы ону шүгүмчүлөк дег кижилерге хуваап турар. Колхозтуң бухгалтери Пирлей-оол 3187 рубль, хову бригадир Сынтыр-оол 750 рубль, ревизия комиссиязын даргасы Бендебий 300 рубль, тудуг бригадир Күнзүн 850 рубль өрелигер. Эске-лаа «эки» кижилерге, шүптү 10137 рубль даштыгып чоруп турар.

Мада болгаш тугада ажылдап турар кижилер складка болгаш кассага клипер чүдүлериң дужавайын. «Мамбетов чип турда бис чоонган бис» дөш боттары шидгээли турарлар. Хөй каларчы Чанчы 12 хөй кезин боду тон кылып алган, чылгы мал фермазын эргелекчи Ажай-оол 27 баш чылгыны самчыгап чок кылган, хөй фермазын эргелекчи Чылбак-оол бир иртки өлүрүп чыан.

Колхоз даргасы Мамбетов нийтинин хөрөңгизин самчыгап турарында аңгыда колхозчуларын «хааны» апарган, хөрөңженирин сөстүң багы-биле дорамчылап сөглөр, хамааты кижилерин эткен оң турар. Болхозка баргаш ол 14 кижилерин эттөөн. Болхозчулар Каванын, Дыргый-оолду өң-не азы-биле чудуруктаан учурундан эмнелге черинге экирөөн. Мамбетов калган экирп турган болза оон улус дээр ужуруга таваржыр.

Капр Алтаевичтин хай дээр өйү келген. Ону «кээрпеп» анаа болчуп турар кижилер бар-ла харын, ыңчаажаж совет хойбул, көдөз ажы-агый артындагы Уставы Мамбетовка кайын болчур.

С. САФРОНОВ.

ФЕЛЬЕТОН

Спиртке мөгээрээш — үш катап октаткан

Июльдун 3-түн хүнү. Эртеңи салгынын серини ыркымын үнүн хүнүң ийи үзе кирип, ийи эгелей берген. Кызыл районун «Бай-Будун» колхозунун колхозчулары даң хаалап кедери билес ажыкча далажын чоруп тургузаан. Чамдык колхозчулар күш-хүнүңге азыр авазе акпазын азыр дөш колхозтуң конторазына четкелеп келгилең.

Болхоз дарганы база-ла мында, бир-ле чүвезин чилрипкен шыкша эрелейиндир мый-бээр кылаштан, бирде бухгалтериниң чанынга-даа баар, а бирде ашкан колхозчуларын чанынга-даа баар мындык.

Контора чанынга турган кезек бөлүк удуштуң иштиңде бир-ле чолдаксымаар кара оол турган, дарганың ижисеэни-даа дендин-ле хире-дир, артында-ла чаразын сымыртып кылаштан тур—дээрте, турган улус катырышкан.

Дарга-даа удаткан чок конторадан үңгөш, столовакка басыпты. Ол бидиндир, ашкан алган колхозчулардан ийикпе, азы бухгалтериядан чарык литрниц өртөөн алканы-ла ол чорол.

Ол аразы шаа-даа четпөөн, күжүр дарган хоран чыккан үш шыкша чара-дужааны дырыңайын берген, эртен уластарыны эки багай сестер-биле сөглөп, курут доварык апарган, бут кырынга туруп албас тендирөөн, столовак экинде турган. Ол-ла мыңап чучурун, ойт-донгаа дүжүп турган, бир-ле чызырт барып дүшкөш столовакны бок төгөр черин таварты Элегестия суу кайы сен? дөңгөң чугулу чоруп калды. Чугула-чугула эрик кымдын орта чартык метр четпейн чорааш, чугулушун ожуурган, солкан чынан шыкша бажы борбайып, чучурун чыккаш шыкөөн чок баарды.

Бүдүң, Сарыг-оол сутлар келгеш—даргасы бок дарган берген чыдыр, ындыг ак болбай, бажынынга чедирер-дир — дилкеш, дарганың көдүрүн алгаш чорупканар.

Дүштөң чек үзи биче-ле элек. ыңчал-даа 12 шақтың мөдөзи болгандан бээр каш минута өрте берген. Суурун күдүмчүзүңүң ортузун өрү элөөн хөй улус сонуг-мурап шуушкан, канымында бир солун чүве болган шыкша чоруп олурганнар. Ийида кандыг кижилер чок дээр, өр, хөрөңжөн колхозчулар болгаш өрөшкөңдөр-даа бар. Чамдык кижилер «халас концерт, халас концерт»—джиң, далаш-биле чоруп турганнар. Ол чүг дээрте, Дадар-оол Борбак Ильяичин «эрген-

Великобританияның Коммунистг партиязының күүсекчи комитединиң хуралы

ЛОНДОН. Июнь 4—5 хүнеринде Великобританияның Коммунистг партиязының күүсекчи комитединиң тускай хуралы болган.

Партиянын чингине секретары Гарри Поллит ук хуралга чүве чугалап турган, улустар аразының дүшкүрүлүг чоруктары кошкандыр сорулга-биле дөрт күрүнелерниң чугалажышкынына чакыткан киржалогон негээр дугайты Англияга депшигалегил шимчөөшкенин эргөжөк чугулазын онзаап демделгөөн. Оң-биле кады Англияга парламент солгундалары эртен соонда Каттыкшаар Штаттар болгаш англи консерваторлар чугалажышкынына херек кырынга чорударына күээдиниң шоолуг илеретпей турар деп ол чугалаан. «Олар ол чугалажышкынына улам-на улам-дыктарын күөш турарлар. Олар чугалажышкынына улам күөшөш азы-бүрү хевирин айтырларын тургузуу, оон туржуу Чөн Европага капитализминиң помещи тургузуун катап тургузарын негээринге чедип турарлар». Совет Эвилели тайбың дөш чүгүлүг демсөөдү чорудуп, улустар аразының дүшкүрүлүг чоруктары кошкандыр сорулгагы инциденттиң үргүчү үндүрүп турар. Сөөлүгү үш хүнерде Совет Эвилелинин болгаш Югославияның удурткучуларынын аразында чугалажышкынар болган. Ол чугалажышкынынын түнели бүгү делегейге кайгамчык улаз ужу-дужалык. Ол чугалажышкынынар үр үнүн дүргүздө делегей ареназынга болган бүгү-де чүдүлөрдөн хөй катап ажып турар шаа мындык таарымчалык түнелдерин берген.

Индиянын премьер-министри Неруун

Неруун Москвада келгенин индий солуннарның канчаар көрүп турары

ДЕЛИ. Индиянын премьер-министри Неруун Москвада келгенин дугайында диндизилер июнь 8-теги солуннарның келгенинн түвүнге турган.

Неруун Совет Эвилелинче чорутканын дугайында «Нейшад геральд» солун мында деп бизөөн: «Неруун СССР-ге барганы ийи чуртарын аразында экономикти болгаш культураны кады ажылдажылыны быжыктырыныга чедир чорук чингичиг өвөс, ыңчаа-даа ол чорук чөөккү үдөс улустар аразынын байдалына сагыдарын чедирер деп чүве онза чугула болуп турар...»

Неруун Совет Эвилелинге барганы «суауатар аразынын бот-боттарын бичир чорууга ийиг бээр» деп созуу он мыйа демделгөөн.

«Истерга тайме», «Докманья», «Раштрад» болгаш эске-даа солуннар база-ла мындык бодаларын илереди турарлар. Неруун Совет Эвилелинде барганы он Килат Улус Республикага чораны шыкша база төөгүлүг ужу-дужалык болуп турар деп «Санмарг» солун демделген турар.

(СЭТА).

Кыдатта нефть тывыжының чаа черлери

ПЕКИН. Кыдат Улус Республиканың улустуң төп радио станциязының диндизил турарын баугаар алырга, Юймын бассейниңде нефть тывыжының талазы-биле эң улаз район — Ганьсу жоунун Лаоцзыньмао районуңда нефть талазы-биле байлак чаа чер тывыжган.

(СЭТА).

Францияның национал хуралы ССРЭ-же парламент төлөөлөрүн чорударын шиттирлөөн

ПАРИЖ. ССРЭ-нин Дөөди Советиниң кыйгыларына хары кылдыр француз парламент төлөөлөрүн Совет Эвилелинче чорударын Францияның национал хуралының бйорозу чөпшөөрөөн дугайын солдунар диндизилген. Национал хуралдык бйорозуну шиттирпн чогутур совет органырга тыпсыры-биле даштык херектер министрствоунага дамчыды берген.

(СЭТА).

Австрияның күрүне керээзин австрия парламентиге чүлдүг деп көргөн

ВЕНА. Июнь 7-де Австрия национал чөвүлдеңи (парламентиниң) хуралы болган, хамаарышпас, демократтыг Австрияны каттап тургузарыны дугайында күрүне керээзин бижимелин болгаш Австриянын нейтралитеттиг болурунга хамаарыштыр парламент фракцияларынын даргаларынын савалдарын аңаа чугалажып көргөн.

Хүн айтырынын бирги пунктузун талазы-биле илеткөөдү улусчу партиядан депутат Тончич кылган.

Илеткөө күрүне керээзиниң аңгы-аңгы чүдүлдерин талазы-биле чүве чугалааш, дөрт улаз күрүнелер Австрияны хамаарышпас чоруп болгаш девисекар талазы-биле чүк-бүдүн турар чоруун хүндүлөп көөр деп хүлөөлөгөн алганар деп демделгөөн.

Күрүне керээзи Австрияны республиканын тыпшы келгенин үзүндө бээр кажангызындан-даа артык хостуг болган хамаарышпас кылын турар деп Тончич чугалаан.

Күрүне керээзин оң конституция талазы-биле ийи валсырыгалары-биле кады чүдүлүг деп көөр дугайында савалды илеткелчн парламентиниң кол комитединиң мурунундан кириген.

Савал-оонадарнын соонда бажылашкын болган. Хамаарышпас, демократтыг Австрияны катап тургузарының дугайында күрүне керээзиниң бижимелин депутаттар чангыс үн-биле чүдүлүгүзүңнөр.

Июнь 8-те австрия парламентиниң ийги палатанын (федералдык чөвүлдеңи) хуралы болган, анаа база күрүне керээзин чугалажып көргөн.

(СЭТА).

Совет Эвилелинде кедирин айтыкш, бүгү делегей байдалы тайбың дөш демсөөдү хөгжүдериңе чаа-чаа аргаларык болуп турар деп Поллит чугалаан. ыңчал-азжок тайбынга кыжанышкыны чедир үнелес болза шын өвөс болур ийик, ыңчангаш амгы тургустунган байдалда Англиянын ажыктын аңгызы болгаш тайбың күштери аңган чазактың чорудуп турар политиказын эскертп чорутуу албаалары эргөжөк чугула деп чугалаан.

Парламент солгундаларынын түнелдерин үндүрүшкөн, лейбористг партиянын аштырышкын дөш харысылаага барыны үздөлдүг бөдүктүн баштыңынарга онаажып турар деп Поллит чугалаан. ыңчал-азжок соңгунда округтарын хөй нурузуңга лейбористг партия бүдүн чартык миллион бажылашкыныны шыкыган турда, ол черлерге коммунистерден депширткен кандидаттарга бүгү шаштыктаашкынар турбуже коммунистер дөш берген бажылашкынар өртөн солгундаларыныга дөмөйлөөрге хөй болган деп ол чугалаан.

Соңгунда компаниязынын үзүндө Коммунистг партиянын ажында илереткен кошкак талаларын Поллит шүгүмчүлөш, партияны быжыктырыны кыйгырган. Илангы тайбың дөш демсөөдө база консерваторларнын чазанын ажыктын аңгыны амдылар деңгелинде болгаш эргереңиге удуз белетпей турар чорунга удураанышкыныга ажыктын аңгының күштериңиң чангыс эвиниң эргөжөк чугулазын ол онзаап демделгөөн. Мачаган Коммунистг партияны хөгжүдери болгаш быжыгалары эргөжөк чугула деп Поллит чугалаан.

(СЭТА).

Совет Эвилелинче келгенин индий солуннарның канчаар көрүп турары

ДЕЛИ. Индиянын премьер-министри Неруун Москвада келгенин дугайында диндизилер июнь 8-теги солуннарның келгенинн түвүнге турган.

Неруун Совет Эвилелинче чорутканын дугайында «Нейшад геральд» солун мында деп бизөөн: «Неруун СССР-ге барганы ийи чуртарын аразында экономикти болгаш культураны кады ажылдажылыны быжыктырыныга чедир чорук чингичиг өвөс, ыңчаа-даа ол чорук чөөккү үдөс улустар аразынын байдалына сагыдарын чедирер деп чүве онза чугула болуп турар...»

Неруун Совет Эвилелинге барганы «суауатар аразынын бот-боттарын бичир чорууга ийиг бээр» деп созуу он мыйа демделгөөн.

«Истерга тайме», «Докманья», «Раштрад» болгаш эске-даа солуннар база-ла мындык бодаларын илереди турарлар. Неруун Совет Эвилелинде барганы он Килат Улус Республикага чораны шыкша база төөгүлүг ужу-дужалык болуп турар деп «Санмарг» солун демделген турар.

(СЭТА).

Италиянын көдөз ажыл-агый ажылчынар болгаш хөлөкчиктери боттарынын эргелерин камгалап турар

РИМ. Италиянын көдөз ажыл-агый ажылчынарын болгаш хөлөкчиктериниң 48 шапта үргүдүлөөн негеделин ажык соксадышкыны доозууган.

Көдөз ажыл-агый ажылчынары болгаш хөлөкчиктери ажыл чок апаарга оларга дуулажыч тышпир болгаш бүтүнтиниң чаа национал күш-ажыл дугу-жугазыны оларын-биле чарган турар дугайында негеделери дөңгөң-биле ол ажыл соксадышкыны болган.

(СЭТА).

АКШ, Англия, Франция болгаш Югославиянын аразында чугалажышкынар

БЕЛГРАД. «Борба» солун моон ааанда диндизилер парлаан: «Июньдун төвүчүдө Белградка дөрт чазактарынын аразында элчинер дендөө-биле болур чугалажышкынынага холбаштыр курун» секретарынын даштык херектер талазы-биле оракачкы С. Прица июнь 6-да, шведельникте АКШ-тың, Англиянын

болгаш Франциянын элчинерин хүлөөн алган.

Чугалажышкынарынның темазы болза, улустар аразында нити сонургаалык болуп турар айтырлар талазы-биле савал-ооналар солчуушуву болур».

(СЭТА).

Реактивтиг самолёттарга Грецияда аэродромнар тудуушкуну

АФИНЫ. «Неа» солунун диндизилер биле алырга, чөөккү үдө Марица (Родос ортудук) аэродромнага самолёт хонар оруктары асфальтылар болгаш АКШ-тан келген апаратурааларын тургузарынын талазы-биле ажылдап эгелээр.

Ийи ай болгаш бо аэродромга реактивтиг самолёттар хонуп болур. Көс ортудукка аэродром тудуушкуну доостурар дугайында айтырымын база чугалажып турар.

(СЭТА).

Тес-Хем районунуң улус суду Ленин аттыг колхозтуң 1 адын, 6 хөюн оорлаан бөдүк оорлар Д. Курт, С. Сувак, Ч. Күнзек, Ч. Сириенма оларын хөрөөн үзүп шиткел.

Судан ССРЭ-нин Дөөди Советиниң Президиумунуң 4 чүдүлү-биле буруудаткан, Куртун—9, Сувакты—8, Күнзекти

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

Совет Эвилелинче саналдарының дугайында Герман Федералдыг Республиканың меделели

БЕРЛИН. Барыны-герман ДПА агентилелинч Бонидан диндизилер баугаар алырга, федералдыг чааа совет саналды моон ааанда тускай меделелине байыр-лап турар:

«Федералдыг чазакка июнь 7-де чорутканы бодунун нотаында ССРЭ-нин кылганы Совет Эвилели биле Герман Федералдыг Республиканың аразында дипломаттыг савды болгаш культура харылзааларын

тургузар деп саналдыга федералдыг чазак байырлап турар. Ол нота баштай өрөңнөп көөрү эргөжөк чугула азы-бүрү айтырларын көдүрүп турар. Ол өрөңнөп көрүшкүн эгелөөн. Федералдыг канцлериниң Совет Эвилелинч күрүне ажылдакчылары-биле чугалажышкынына чөгүмчаны бөдү бээр түнелге ол чедирер деп илдеген болур».

(СЭТА).

Капиталистг чуртарда ажыл соксадышкыны

НЬЮ-ЙОРК. Парламент диндизилер баугаар алырга, июньдун 6-же дүнесинде Фордтуң автомобиль компаниязынын заводтарына ажыл соксадышкыны эгелөөн. Ажыл соксадышкыны 15 заводтарын шыва алган болгаш өске бүдүрүлгөдөзө дептерер турар. Ийида 20 муң хүне ажылчынар ажыл соксаткан.

Июнь 8-тин дүнесинде «Дженерал моторс» деп компаниянын бүдүрүлгөлериңе ажыл соксадышкыны чорудар дөн, ол бүдүрүлгөлөрдө 325 муң ажылчынар болган бар.

Автомобиль үлөтүрүдө ол маргыдаа болза, ажыл төлөвирин камгалаар дугайында болгаш ажылдан үндүрткөндө төлөөр кылдыр доктааткан дуулажычын тышпир дугайында база ажылчынарын өске-даа негеделери күресинден монополизар ойталаң түнелгөдө болу берген.

Ужар-чүдү болгаш автомобиль үлөтүрүлүн ажылчынарынның проф-эвилелинч төлөөдөр-биле ол негеделер дугайында чугалажышкынар кыл-ырындан бүдүрүлгө эдери бүгү тала-биле ойталаң турганар, а кажан чугалажышкынынар эгелөөдө оларны бүдүрүп каапканар.

Парламент диндизилер-биле алырга, ажыл соксадышкынының шимчөөшкн өске бүдүрүлгө черлерин бааш шыва алмай байдалдык. Чижөө, кан эолдлер үлөтүрүнүн профэвилелинч ажыл соксадышкыны июньдун төвүчүдө эгелээр «кылдыр көрдүңен, ийида 1 миллион 200 муң кезигүңнөр бар. Демир бүдүр ажилчынар ажыл төлөвирин бидерин неген турарлар».

(СЭТА).

Фордтун автомобиль заводтарында ажылчынарның ажыл соксадышкынына хамаарыштыр

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтет Пресс агентилелинч корреспондентизиниң Детройттан диндизил турары болза автомобиль болгаш ужар-чүдү үлөтүрүнүн ажылчынарынның каттышкан профэвилелинч негеделерин Фордтун компаниязы хандырар

деп чөпшөөрөшкөн. Компаниянын ол шиттири Форд заводтарында ажыл соксадышкыны соксадырынга чедирер деп корреспондент бидиткан турар.

(СЭТА).

Италиянын көдөз ажыл-агый ажылчынар болгаш хөлөкчиктери боттарынын эргелерин камгалап турар

РИМ. Италиянын көдөз ажыл-агый ажылчынарын болгаш хөлөкчиктериниң 48 шапта үргүдүлөөн негеделин ажыл соксадышкыны доозууган.

Көдөз ажыл-агый ажылчынары болгаш хөлөкчиктери ажыл чок апаарга оларга дуулажыч тышпир болгаш бүтүнтиниң чаа национал күш-ажыл дугу-жугазыны оларын-биле чарган турар дугайында негеделери дөңгөң-биле ол ажыл соксадышкыны болган.

(СЭТА).

АКШ, Англия, Франция болгаш Югославиянын аразында чугалажышкынар

БЕЛГРАД. «Борба» солун моон ааанда диндизилер парлаан: «Июньдун төвүчүдө Белградка дөрт чазактарынын аразында элчинер дендөө-биле болур чугалажышкынынага холбаштыр курун» секретарынын даштык херектер талазы-биле оракачкы С. Прица июнь 6-да, шведельникте АКШ-тың, Англиянын